

**ผลกระทบความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจที่มีต่อการเปิดเผย
ข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการ
รับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย**

**The Effect of Corporate Social Responsibility and Environmental
Accounting Disclosure of Industrial Production has been certified
ISO 14001 in Thailand**

มาลินี สายก้อน*
ณัฐนันท์ จิตติยาปราโมทย์**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลกระทบระหว่างมิติของความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารฝ่ายบัญชี/ผู้จัดการฝ่ายบัญชีของธุรกิจ ได้รับตอบกลับจำนวน 138 ราย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาพบว่ามิติด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม และด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมของความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจมีผลกระทบเชิงบวกต่อการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจ แต่ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมมีผลกระทบเชิงลบต่อการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจ

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ, การเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม

* นักศึกษาหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต (บข.ม.) สาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (2559)

** ปรินญาคุณ ภิรมย์จิต (ปร.ด.) สาขาวิทยาการบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2558), ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Abstract

The aim of this research is to investigate the effect between the corporates' social responsibility dimension with the environmental accounting disclosure of the industrial production certified ISO 14001 in Thailand. This study used questionnaire to collect data from 138 account executives/ account managers. Data were analyzed using Multiple Regression Analysis.

The results of this research found that fairness implementation, community and social responsibilities have positive relation to environmental accounting disclosure. Moreover, human rights fairness has negative relation to environmental accounting disclosure.

Keywords: Corporate Social Responsibility, Environmental Accounting Disclosure

บทนำ

ธุรกิจอุตสาหกรรมในประเทศไทยโดยส่วนใหญ่เป็น ธุรกิจผลิต แปรรูปอาหาร ผลิตภัณฑ์ทำเหมืองแร่ เกษตรกรรม ยานยนต์ และก่อสร้าง ฯลฯ โดยธุรกิจเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ถึงแม้ว่าจะปฏิบัติตามกฎหมายแล้วก็ตามแต่ยังมีข่าวเรื่องของการละเมิดกฎหมายเกิดขึ้นจนทำให้ประชาชนเกิดการร้องเรียนในประเด็นที่เกี่ยวกับความไม่ใส่ใจ รับผิดชอบต่อสังคมและสร้างความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ มลพิษทางอากาศระบบนิเวศน์และประชาชน ที่สร้างความเดือดร้อน การดำเนินชีวิตเป็นที่ทราบกันดีว่า สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่เป็นเรื่องสำคัญของการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งกายและจิตใจ ดังตัวอย่างที่เห็นเช่น คดีอาญา สิทธิชุมชนในการปกป้องทรัพยากรฯ กรณีเหมืองได้ค้นไปเดช อุธรานี คดีลำน้ำพอง คดีการปนเปื้อนสารตะกั่วในลำห้วยคดี คดีมลพิษจากเหมืองแม่เมาะ คดีแรงงาน โรคจากการทำงาน (โรคลูเมีย) คดีฟ้องให้ประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม (มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม : เว็บบไซต์) จะเห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหลักที่ทุกคนควรให้การดูแลรักษาไว้เพื่อชีวิตของประชาชนและสัตว์ที่อยู่ร่วมกัน จากปัญหาและคดีฟ้องที่เกิดการฟ้องร้องกันแสดงให้เห็นว่ากิจการจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพราะนักลงทุน ผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้เสียของกิจการ มีความคาดหวังให้กิจการดำเนินงานโดยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและต้องมีหลักฐานการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมหรือการบัญชีที่ไม่เป็นตัวเงิน

เพื่อที่จะเป็นข้อมูลในการตัดสินใจลงทุนต่อไป โดยเฉพาะธุรกิจที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 มีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยปัจจัยหลักนั้นธุรกิจต้องปฏิบัติตามมาตรฐาน ISO 14001 เนื่องจากเป็นมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อที่จะใส่ใจดูแลด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรง

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (Corporate Social Responsibility : CSR) เป็นการดำเนินธุรกิจภายใต้หลักจริยธรรมการกำกับดูแลที่ดีควบคู่ไปกับการใส่ใจและดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน (อิสริย์ โชวีวัฒนา, 2553) ความรับผิดชอบต่อสังคมธุรกิจ คือ การดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการใส่ใจและดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อมภายใต้หลักจริยธรรม การกำกับดูแลกิจการที่ดี และการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการ เพื่อนำไปสู่การดำเนินธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน (คณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน, 2551) องค์กรที่มีการนำเอาเรื่องของ ความรับผิดชอบต่อสังคมธุรกิจ มาใช้จะส่งผลดีต่อองค์กร โดยจะทำให้ได้รับผลดีตอบแทนกลับมา ทั้งประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม เช่น การค้นพบนวัตกรรม การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ธุรกิจ การได้รับความนิยมนั้นชอบและความไว้วางใจจากลูกค้า ตลอดจนการมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นทั้งจากมุมมองของพนักงาน ผู้ถือหุ้น นักลงทุน ฯลฯ (คณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะมีการบริหารกิจการร่วมกัน มีการปฏิบัติแนวทางการรับผิดชอบต่อองค์กรธุรกิจ มีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม และยังสอดคล้องกับทฤษฎีองค์กรธุรกิจในฐานะพลเมือง (Corporate Citizenship Theory) ที่มีการเคารพสิทธิผู้เป็นแรงงานภายในองค์กรอย่างเป็นธรรม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกองค์กรทุกส่วน ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมจึงต้องมีการคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อที่สร้างชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์ขององค์กรที่ดีตามมา ในปัจจุบันธุรกิจอุตสาหกรรมในประเทศไทยได้มีการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมแต่ก็มีจำนวนไม่มากนักเนื่องจากกฎหมายไทยยังไม่ได้มีการบังคับให้เปิดเผย แต่ให้เปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมด้วยความสมัครใจ ดังนั้นการบัญชีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยจึงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนั้นงานวิจัยในอดีต พบว่าประชาชนมีความคาดหวังว่า ธุรกิจจะดำเนินงาน โดยให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (กฤษณ์ท ศานทวิ, 2553) ในขณะที่นักบัญชีมีความคิดเห็นต่อการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ในประเทศไทย พบว่า นักบัญชีส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (กรกริช วัฒนาเลขาวงศ์, 2553) นอกจากนั้นงานวิจัยของ Masanet-Llodra (2006) พบว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศสเปน เป็นสิ่งสำคัญต่อ

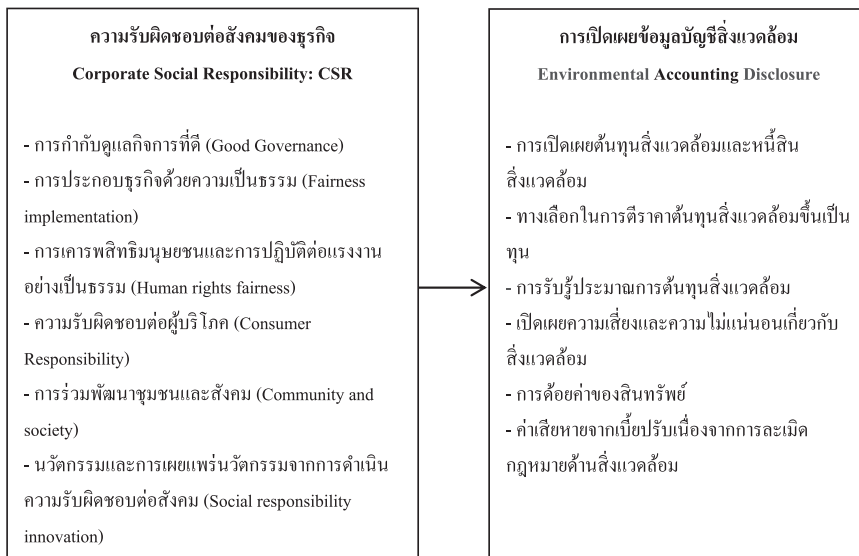
สภาพแวดล้อมของข้อมูลทางบัญชีในการบริหารจัดการที่สนับสนุนให้เกิดประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานด้านระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chan, Watson, and Woodliff (2014) ที่พบว่า การให้ข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นจะสะท้อนให้เห็นถึงการจัดอันดับของการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้น ซึ่งช่วยสนับสนุนข้อจำกัดของงานวิจัยในอดีตที่ต้องการเชื่อมโยงเรื่องของคุณภาพการกำกับดูแลกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่ปรากฏอยู่ในรายงาน

จากปัญหาที่เกิดขึ้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในเรื่องของ การนำความรับผิดชอบต่อสังคมธุรกิจมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจอุตสาหกรรมต่างๆ จากการศึกษาในอดีตของ (คณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน, 2551) พบว่ามีองค์ประกอบทั้งหมด CSR 8 ด้าน ได้แก่ 1) การกำกับดูแลกิจการ ที่ดี 2) การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม 3) การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม 4) ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค 5) การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม 6) การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม 7) นวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม 8) การจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (คณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน, 2551) แต่ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการประยุกต์ใช้เพียง 6 ด้าน คือ เนื่องจากองค์ประกอบที่ 6 และ 8 ธุรกิจมีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมโดยเป็นปกติ นอกจากนั้นการที่ธุรกิจอุตสาหกรรมมีการนำ CSR มาใช้ในองค์กรจะส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การเปิดเผยต้นทุนสิ่งแวดล้อมและหนี้สินสิ่งแวดล้อม 2) ทางเลือกในการตราราคาต้นทุนสิ่งแวดล้อมขึ้นเป็นทุน 3) การรับรู้ประมาณการต้นทุนสิ่งแวดล้อม 4) การเปิดเผยความเสี่ยงและความไม่แน่นอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 5) การด้อยค่าของสินทรัพย์ 6) ค่าเสียหายจากเบี้ยปรับเนื่องจากการละเมิดกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และ ศิลปะพร ศรีจันทพร, 2554) จะเห็นได้ว่า CSR ส่งผลให้ธุรกิจในการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจที่ส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้การรับรองจาก ISO 14001 ในประเทศไทย เนื่องจากธุรกิจที่ได้การรับรอง ISO 14001 เป็นธุรกิจที่มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีการผลิตหรือแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ ISO 14001 ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้องค์กรสามารถบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและประเมินผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอีกด้วย การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทดสอบผลกระทบของความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม ซึ่งงานวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทยที่ได้การรับรอง ISO 14001 ที่มีการนำ CSR มาใช้เพื่อให้มีการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทดสอบผลกระทบของความรับผิดชอบต่อสังคมธุรกิจกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมธุรกิจของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย
2. เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตเห็นความสำคัญถึงการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในการประยุกต์ใช้ความรับผิดชอบต่อสังคมธุรกิจ (CSR) ต่อการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม

นิยามศัพท์

ความรับผิดชอบต่อองค์กรของธุรกิจ หมายถึง การร่วมสร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ภายใต้หลัก ธรรมชาติ มิคุณธรรม จริยธรรม มีการร่วมมือกันทั้งบุคคลภายในและภายนอก เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกันอย่างเป็นธรรม

การกำกับดูแลกิจการที่ดี หมายถึง การบริหารจัดการองค์กรให้องค์กรอยู่รอดโดยผู้บริหาร คณะกรรมการ นักลงทุน ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง พนักงานมีส่วนในการกำหนดเป้าหมาย การวางแผน ปฏิบัติงาน ควบคุม สามารถตรวจสอบได้ ข้อมูลมีความโปร่งใส

การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม หมายถึง กิจการดำเนินงานโดยยึดหลักความเป็นธรรมมีคุณธรรม จริยธรรมต่อบุคคลภายในและภายนอกองค์กรและผู้ที่มีส่วนได้เสียกับองค์กร มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎหมาย

การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม หมายถึง องค์กรมีการเอาใจใส่ดูแลผู้ร่วมงานทุกคนอย่างมีความเท่าเทียมเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ให้ความสำคัญสิทธิ เคารพการตัดสินใจ เอาใจใส่ผู้ร่วมงานให้มีความยุติธรรม

ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค หมายถึง องค์กรมีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ผู้บริโภค ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค ผลិតสินค้าให้มีคุณภาพและเป็นมาตรฐานสากล

การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฟังพาดำกัน ชุมชนมีการร่วมมือในการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง มีการรักษาสังคมสิ่งแวดล้อม

นวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การพัฒนาหรือสร้างกระบวนการ วิธีการใหม่ๆ เกี่ยวกับนวัตกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบต่อสังคมและมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ชุมชนได้รับทราบร่วมกัน

การเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการเปิดเผยด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม ที่ประกอบไปด้วย การรับรู้ต้นทุนสิ่งแวดล้อม หนี้สินสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดวิธีการวัดมูลค่าประมาณการต้นทุน ประเมินความเสี่ยงผลกระทบที่จะก่อให้เกิดผลเสียกับองค์กร

แนวคิดและทฤษฎี

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory)

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียมีพื้นฐานมาจากกรอบแนวคิดของ (Branard, 1938) ถูกพัฒนาขึ้น โดย R.Edward Freeman ในปี 1970 มีการสนับสนุนให้ผู้บริหารสร้างความพึงพอใจแก่

บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบริษัทเพื่อแสดงให้เห็นว่าธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคม ในประเด็นที่ส่งผลต่อผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ลงทุน ผู้ถือหุ้น บุคคลในองค์กร บุคคลภายนอก องค์กร เนื่องจากธุรกิจไม่ได้ดูแลผู้มีส่วนได้เสียเพียงอย่างเดียวแต่กิจการต้องทำเพื่อสังคม และต้องการดำเนินกิจการที่ต่อเนื่อง ดังนั้นการดำเนินธุรกิจแบบมีจริยธรรมต่อบุคคล ภายในและนอกองค์กรธุรกิจรวมถึงการพัฒนาชุมชนและสังคมจะส่งผลให้องค์กร ประสบความสำเร็จ Post et al. (2002) ได้กล่าวว่าผู้มีส่วนได้เสียเป็นบุคคลที่จะได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจต่างๆ ในองค์กร ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียจึงต้องการอธิบายว่า ธุรกิจควรมีการสนับสนุนให้มุมมองใหม่ที่กว้างขึ้นและให้ความสนใจผู้มีส่วนได้เสียสังคม และชุมชน (Simmons, 2004) ทฤษฎีนี้จึงเป็นพื้นฐานในการพัฒนาแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทและคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ (Friedman and Miles, 2006) จึงสรุปได้ว่าทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียเป็นทฤษฎีที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ขององค์กรและยังเชื่อมโยงถึงการเป็นภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วม ของผู้มีส่วนได้เสีย (ธีรพร ทองชะโชค และอาคม ใจแก้ว, 2556)

สำหรับงานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) เพื่ออธิบาย ถึงแนวปฏิบัติในการรับผิดชอบต่อองค์กรธุรกิจของผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารกิจการ เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อ ในด้านของการกำกับดูแลกิจการที่ดี การประกอบธุรกิจและ การปฏิบัติต่อแรงงานด้วยความเป็นธรรมเคารพสิทธิมนุษยชน ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคม และมีการสร้างนวัตกรรมจากการดำเนิน ความรับผิดชอบต่อสังคมเพราะจะสะท้อนความรับผิดชอบต่อธุรกิจต่อสังคมออกมาสู่ภายนอกเพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ได้

ทฤษฎีองค์กรธุรกิจในฐานะพลเมือง (Corporate Citizenship Theory)

ทฤษฎีองค์กรธุรกิจในฐานะพลเมืองถูกพัฒนาขึ้น โดย (Archie B. Carroll, 1998) ซึ่งมองว่ากิจการเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงบุคคล ดังนั้นกิจการต้องสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ทำหน้าที่ในฐานะของพลเมืองที่ดี มีการกำหนดความเป็นพลเมืองที่ดี 4 ประเด็นคือ เศรษฐกิจ กฎหมาย จริยธรรม และการกุศล จึงมีการกำหนดความรับผิดชอบต่อไว้ว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อบุคคลอย่างเป็นธรรม มีการพัฒนาแบบต่อเนื่อง และการกุศลต้องทำด้วยความเต็มใจ พอใจ มีความเสียสละที่จะทำเพื่อสังคม และมีความตั้งใจทำให้สังคมมีความสงบสุขอย่าง ยั่งยืน Googins et al., 2007 กล่าวถึงการเป็นพลเมืองของบริษัทไว้ในหนังสือ Beyond Good Company: Next Generation Corporate Citizenship โดยให้ความหมายว่า พลเมืองของ

บริษัทมีพื้นฐานความคิดภายใต้เรื่องของ จริยธรรม จรรยาบรรณของธุรกิจ อยู่บนพื้นฐานความดีมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับ เช่น กฎหมาย มาตรฐานด้านธุรกิจ จรรยาบรรณของวิชาชีพหรือธุรกิจ เพื่อใช้หลักปฏิบัติเหล่านั้นในการตัดสินใจหรือระดับมาตรฐานให้สูงกว่าข้อกำหนด Beyond Good Company หมายถึง เป็นมากกว่าบริษัททั่วไปมีความก้าวหน้าในแนวคิดเกินกว่ามาตรฐานปกติ การเป็นพลเมืองของบริษัทมีความสำคัญต่อการดำเนินการขององค์กรทำให้มีผลกำไรดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้มีส่วนได้เสีย การเป็นพลเมืองของบริษัทเป็นแนวคิดที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทและเป็นแนวคิดที่มีการเชื่อมโยงถึงปัจจัยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม (ธีรพร ทองชะ โชค, 2556)

งานวิจัยนี้ได้ใช้ทฤษฎีองค์กรธุรกิจในฐานะพลเมืองเพื่ออธิบายถึงองค์กรต้องมีความเอาใจใส่สังคม ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ภายในองค์กรจะประกอบไปด้วยการกำหนดกฎระเบียบของการทำงานในองค์กรให้มีมาตรฐานสามารถตรวจสอบได้ มีความเคารพสิทธิผู้เป็นแรงงานขององค์กรอย่างเป็นธรรม ส่วนภายนอกองค์กรเป็นการประกอบกิจการด้วยความเป็นธรรมต่อคู่ค้า ลูกค้า หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วน มีการร่วมพัฒนาสังคมให้มีความน่าอยู่

แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ

เป็นการดำเนินธุรกิจภายใต้หลักความมีจริยธรรม การกำกับดูแลกิจการที่ดี คู่ขนานไปกับการใส่ใจดูแลรักษาสังคมสิ่งแวดล้อมเพื่อไปสู่การพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืน (อิสรีย์ โชว์วิวัฒนา, 2553) นอกจากนั้นยังหมายถึง กิจการมีการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกองค์กรโดยมีการคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในระยะอันใกล้และไกล โดยมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในองค์กรเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สถาบันไทยพัฒน์, 2559) ในขณะที่ ณาพร ชันชนา และสานิต ด้านสมสถิต (2547) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือ CSR เป็นการแสดงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคมต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกขั้นตอนกระบวนการดำเนินธุรกิจ ผู้มีส่วนได้เสียจะรวมไปถึง ผู้ถือหุ้น พนักงาน ชุมชน ลูกค้า คู่ค้า และสังคม ดังนั้น CSR ไม่ใช่กิจกรรมเพื่อสังคมที่ทำแล้วเสร็จไป ไม่ใช่การให้ข่าวสารทางการตลาดและบอกว่าทำอะไรให้สังคมบ้าง ไม่ใช่การสร้างภาพของกิจการที่มีการบริจาคช่วยในด้านสิ่งแวดล้อมแล้วแสดงตนพร้อมถ่ายภาพร่วมกับผู้บริหาร ไม่ใช่การลงทุนระยะสั้น ไม่ใช่รายจ่ายฝ่ายเดียวของกิจการแต่ต้องเป็นการลงทุนเพื่อเพิ่มความมั่นคงขององค์กร (คณะกรรมการกลุ่มความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนามาตรฐานการเรียนการสอนและการวิจัยด้านบริหารธุรกิจแห่งประเทศไทย, 2555)

จากแนวคิดและความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจงานวิจัยนี้ จึงสามารถสรุปความหมายได้ว่า ความรับผิดชอบต่อองค์กรของธุรกิจ หมายถึง การร่วมสร้าง สังคมและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ภายใต้หลักธรรมาภิบาล มีคุณธรรม จริยธรรม มีการร่วมมือกัน ทั้งบุคคลภายในและภายนอก เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกันอย่างเป็นธรรม ดังนั้นความรับผิดชอบต่อสังคมประกอบไปด้วยหลักการกำกับดูแลที่ดี การประกอบธุรกิจ อย่างเป็นธรรม มีการเคารพสิทธิมนุษยชนและต่อแรงงาน มีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค มีการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม มีการสร้างนวัตกรรมเพื่อดำเนินงานต่อความรับผิดชอบต่อสังคมธุรกิจเพื่อให้เป็นแนวทางในการรับผิดชอบต่อสังคมธุรกิจ

นอกจากนั้นคณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของ บริษัทจดทะเบียน (2551) ได้กำหนดแนวปฏิบัติในเรื่อง CSR ไว้ 8 หัวข้อดังนี้ 1) การกำกับ ดูแลกิจการที่ดี 2) การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม 3) การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม 4) ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค 5) การร่วมพัฒนา ชุมชนและสังคม 6) การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม 7) นวัตกรรมและการเผยแพร่ข่าวสารนวัตกรรม จากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม 8) การจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

การวิจัยในครั้งนี้ได้นำแนวปฏิบัติในเรื่อง CSR ของคณะทำงานส่งเสริมความ รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน (2551) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา 6 หัวข้อเนื่องจากธุรกิจมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นปกติ โดย 6 หัวข้อที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วย 1) การกำกับดูแลกิจการที่ดี 2) การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม 3) การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติ ต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม 4) ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค 5) การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม 6) นวัตกรรมและการเผยแพร่ข่าวสารนวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม

การบัญชีสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounting) เข้ามามีบทบาทสำคัญ และทำให้เกิดการปรับปรุงบัญชีที่มีอยู่ให้เป็นปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อช่วยการตัดสินใจของผู้บริหารด้านสิ่งแวดล้อม เชิงเศรษฐกิจ มีการนำเสนอรายงาน ต่อบุคคลภายนอกเพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การเปิดเผยข้อมูล เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อองค์กรต่อการรายงานสิ่งแวดล้อมประจำปี การบัญชีตาม ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นความพยายามของกิจการที่จะนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีส่วนได้เสีย ที่นอกจากผู้ถือหุ้น และผู้ลงทุนที่มีสิทธิตามความชอบธรรม มีการรายงานในรูปแบบต่างๆ

เช่น การบัญชีสิ่งแวดล้อม การบัญชีสำหรับความยั่งยืน การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพนักงาน บัญชีค่าเพิ่มการบัญชีสิ่งแวดล้อม เป็นวิวัฒนาการทางการบัญชีแบบหนึ่งที่นักบัญชีสมัยใหม่ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้มีความตระหนักถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่กระทบธุรกิจ การบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นแนวคิดใหม่ที่น่าสนใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์กับหลักบัญชี ทำให้นักบัญชีทั่วโลกมีความสนใจและความพยายามที่จะนำมาปฏิบัติ การบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งภายในและภายนอกองค์กร บัญชีสิ่งแวดล้อมครอบคลุมถึงการรับรู้ การจัดมูลค่าต้นทุนหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีการวิเคราะห์ต้นทุน ประเมินการลงทุน เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาการนำเสนอข้อมูลด้านสินทรัพย์ หนี้สิน ต้นทุนของระบบนิเวศที่ไม่ใช่ตัวเงิน (ศิลปพร ศรีจันทพร, 2552)

ปัจจุบันยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ธุรกิจจึงต้องมีการจัดทำรายงานสิ่งแวดล้อมโดยความสมัครใจของกิจการ เช่น ประเทศในกลุ่มยุโรปได้มีการสนับสนุนให้กิจการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและเมื่อปี พ.ศ. 2544 สหพันธรัฐกับบัญชียุโรปได้มีการเสนอเรื่องที่ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ดังนั้นงานวิจัยนี้สนใจที่จะศึกษาประเด็นเรื่องการเปิดเผยใน 6 ประเด็นสำคัญ (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทพร, 2554) ดังต่อไปนี้ได้แก่ 1) การเปิดเผยต้นทุนสิ่งแวดล้อมและหนี้สินสิ่งแวดล้อม 2) ทางเลือกในการตีราคาต้นทุนสิ่งแวดล้อม ขึ้นเป็นทุน 3) การรับรู้ประมาณการต้นทุนสิ่งแวดล้อม 4) เปิดเผยความเสี่ยงและความไม่แน่นอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 5) การต่อมูลค่าของสินทรัพย์ 6) ค่าเสียหายจากเบี้ยปรับ เนื่องจากการละเมิดกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานงานวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ และการสร้างสมการพยากรณ์ตามที่ได้ตั้งสมมติฐาน ดังนี้

H1: การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีผลกระทบเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม ของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรองจาก ISO 14001 ในประเทศไทย

H2: การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรมมีผลกระทบเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรองจาก ISO 14001 ในประเทศไทย

H3: การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมมีผลกระทบต่อเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรองจาก ISO 14001 ในประเทศไทย

H4: ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคมีผลกระทบต่อเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรองจาก ISO 14001 ในประเทศไทย

H5: การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมมีผลกระทบต่อเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรองจาก ISO 14001 ในประเทศไทย

H6: นวัตกรรมและการเผยแพร่ นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมมีผลกระทบต่อเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรองจาก ISO 14001 ในประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลกระทบความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย ได้มีการดำเนินตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย จำนวน 614 ราย (กระทรวงอุตสาหกรรม 2559: เว็บไซต์) โดยผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้บริหารฝ่ายบัญชี/ผู้จัดการฝ่ายบัญชี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ข้างต้น โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับ ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจและการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจที่ส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทยเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและสร้างแบบสอบถาม

2. นำผลศึกษาตามข้อ 1 มาสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 5 ตอนโดยพิจารณาถึงรายละเอียดที่ครอบคลุมความมุ่งหมายและสมมติฐานของการวิจัย

3. นำแบบสอบถาม เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัยเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ เพื่อเป็นการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ว่าประเด็นคำถามในแบบสอบถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาของเรื่องที่ศึกษา ตรวจสอบเนื้อหา ภาษา ความชัดเจนของคำถามว่าตรงประเด็นแต่ละด้านหรือไม่ และมีความเป็นปรนัยมากน้อยเพียงใด และข้อคำถามแต่ละข้อตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

5.1 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try – out) กับผู้บริหารฝ่ายบัญชี/ผู้จัดการฝ่ายบัญชีของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย จำนวน 30 ราย จากประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ส่งกลับมาเป็นชุดต้นๆ

5.2 นำผลที่ได้ทดสอบหาความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการทดสอบทางสถิติดูจากค่า Factor Loading

5.3 หาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามแนวคิดของ ครอนบาค (Cronbach) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) แทนค่าการพิจารณาค่าความเชื่อมั่น

ใช้แนวทางของ (Graett, 1965 อ้างใน เกียรติสุตา สุขเวทย์เวหน, 2541) ใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.00 - 0.20 ถือว่า มีความเชื่อมั่นต่ำมากหรือไม่มีเลย

0.21 - 0.40 ถือว่า มีความเชื่อมั่นต่ำ

0.41 - 0.70 ถือว่า มีความเชื่อมั่นปานกลาง

0.71 - 1.00 ถือว่า มีความเชื่อมั่นสูง

จากการนำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่น หรือค่าความเที่ยงพบว่าเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีคุณภาพซึ่งสามารถแสดงค่าทางสถิติดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลค่า Factor Loadings และค่า Alpha Coefficient

ตัวแปร	จำนวน	Factor Loadings	Alpha Coefficient
การกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Governance : GG)	30	0.788-0.936	0.930
การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม (Fairness Implementation : FI)	30	0.713-0.944	0.878
การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม (Human Rights Fairness : HRF)	30	0.867-0.941	0.944
ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค (Consumer Responsibility : CR)	30	0.720-0.967	0.924
การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม (Community and Society : CS)	30	0.942-0.969	0.964
นวัตกรรมและการเผยแพร่ นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Innovation : SRI)	30	0.891-0.956	0.950
การเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounting Disclosure : EAD)	30	0.575-0.893	0.976

6. นำผลที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย
2. ขออนุญาตส่งเอกสารจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พร้อมกับแบบสอบถามแล้วส่งไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารฝ่ายบัญชี/

ผู้จัดการฝ่ายบัญชีของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย จำนวน 614 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

3. ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง ตามชื่อที่อยู่ของผู้บริหารฝ่ายบัญชีธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่วันที่ 8 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2559 โดยแนบซองจดหมาย คิดแถมไปพร้อมกัน เพื่อความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบกลับทางไปรษณีย์ ภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม

4. เมื่อครบกำหนดได้รับแบบสอบถามตอบกลับ 108 ฉบับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามโดยการโทรศัพท์สอบถามไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่างเดิมที่ยังไม่ได้ตอบและหลังจากนั้นจนวันที่ 29 สิงหาคม 2559 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนเพิ่มอีก จำนวน 30 ฉบับ รวมทั้งสิ้นได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 138 ฉบับ

5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ ความครบถ้วนในเนื้อหาของแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับคืนซึ่งมีความครบถ้วนสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 138 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 22.48 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 614 ฉบับ สอดคล้องกับ Aaker, Kumar and Day (2001) ได้นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถาม ต้องมี อัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้

6. นำข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับและมีความสมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแบ่งได้ดังนี้

ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย ใช้วิธีการประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 3 และ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม ของธุรกิจและการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าสถิติ ซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard Deviation) และสถิติที่ใช้วิเคราะห์เพื่อตอบสนองมาตรฐานงานวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MAR)

สมการพยากรณ์การเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยรวม (EAD) ได้ดังนี้

$$EAD = \alpha_0 + \beta_1 GG + \beta_2 FI + \beta_3 HRF + \beta_4 CR + \beta_5 CS + \beta_6 SRI + \varepsilon_i$$

EAD = การเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounting Disclosure)

GG = ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Governance)

FI = ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม (Fairness Implementation)

HRF = ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม (Human Rights Fairness)

CR = ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค (Consumer Responsibility)

CS = ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม (Community and Society)

SRI = ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านนวัตกรรมและการเผยแพร่ นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Innovation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในส่วนของคุณค่าข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 79.70 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 20.30 ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.30 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 59.40 ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 69.60 ประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.60 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.50 และ ตำแหน่งงานในปัจจุบัน ผู้จัดการฝ่ายบัญชี คิดเป็น ร้อยละ 63.80 รองลงมา อื่นๆ เช่น ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายบัญชี นักตรวจสอบภายใน คิดเป็นร้อยละ 29.70 นอกจากนั้นผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย มีจำนวนทุนจดทะเบียน มากกว่า 300,000,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 52.20 รองลงมา 100,000,000 – 2,000,000,000 และ 200,000,001- 300,000,000 บาท อยู่ในระดับที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 18.10 จำนวนพนักงานในปัจจุบัน มากกว่า 300 คน

คิดเป็นร้อยละ 48.60 รองลงมา 201 – 300 คน คิดเป็นร้อยละ 25.40 ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ มากกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.10 รายได้เฉลี่ยต่อปี มากกว่า 100,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 77.50 ระยะเวลาที่กิจการได้รับการรับรอง ISO 14001 ระยะเวลา 5 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.60 รองลงมา 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.90 กิจการเคยได้รับรางวัลทางการแสดงความสามารถรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 63.00 และกิจการมีการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมไว้ในรายงานประจำปี คิดเป็นร้อยละ 70.30

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละด้านว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด ถ้าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันมากอาจทำให้เกิดเป็นปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และค่า VIF ปรากฏว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระ ความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าตั้งแต่ 1.938-3.243 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน (Black, 2006) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกตัว

ตัวแปร	EAD	GG	FI	HRF	CR	CS	SRI	VIF
X	3.545	4.355	4.395	4.339	4.245	3.998	3.976	
S.D.	0.629	0.573	0.551	0.568	0.540	0.692	0.677	
EAD	1	0.385***	0.449***	0.467***	0.473***	0.504***	0.628***	
GG		1	0.828***	0.631***	0.505***	0.447***	0.447***	2.622
FI			1	0.681***	0.581***	0.429***	0.490***	3.243
HRF				1	0.697***	0.608***	0.577***	2.524
CR					1	0.666***	0.565***	2.410
CS						1	0.718***	2.327
SRI							1	1.938

***p<0.01 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระความรับผิดชอบต่อสังคมในแต่ละด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.385 – 0.828 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ และสร้างสมการพยากรณ์การเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยรวม (EAD) ได้ดังนี้

$$EAD = -0.931 - 0.242GG + 0.627FI - 0.680HRF + 0.166CR + 0.596CS - 0.008SRI$$

ซึ่งสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ค่าการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยรวม (EAD) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F=3.403$; $p=0.005$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (AdjR²) เท่ากับ 0.159 เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ความรับผิดชอบต่อสังคมแต่ละด้านกับตัวแปรตามการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยรวม (EAD) ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย

ความรับผิดชอบต่อสังคม	การเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	-0.931	0.159	-5.871	0.000
ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี	-0.242	0.236	1.024	0.309
ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม	0.627	0.275	2.277	0.026**
ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม	-0.680	0.254	-2.682	0.009***
ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค	0.166	0.237	0.700	0.486
ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม	0.596	0.239	2.497	0.015**
ด้านนวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม	-0.008	0.237	-0.035	0.972
$F = 3.403$ $p = 0.005$ $\text{AdjR}^2 = 0.159$				

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม (FI) และด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมด้านนวัตกรรมและการเผยแพร่ (CS) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยรวม (EAD) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 และ 5 และด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม (HRF) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงลบกับเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยรวม (EAD) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค และด้านนวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อ

ต่อสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยรวม (EAD) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 1, 3, 4 และ 6

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลกระทบระหว่างมิติของความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจาก ผู้บริหารฝ่ายบัญชี ดังนั้นผู้บริหารฝ่ายบัญชีธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม ในด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี เช่น กิจการมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้มีส่วนได้เสีย คณะกรรมการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำให้เกิดความมั่นใจในประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กร กิจการเชื่อมั่นว่าการกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรที่จะต้องมีการกำหนดหลักการแนวปฏิบัติและมีการร่วมมือของทุกฝ่ายในองค์กร ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม เช่น กิจการเชื่อมั่นว่าการเปิดเผยข้อมูลอย่างครบถ้วนและโปร่งใสเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดข้อขัดแย้งในการดำเนินงานของกิจการ กิจการยึดหลักการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียอย่างตรงไปตรงมา และเท่าเทียมกัน มีความร่วมมือกับหน่วยงานหลักต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม เช่น กิจการมีการดูแลเรื่องสวัสดิการแก่พนักงาน เช่นสิทธิการลา ค่าล่วงเวลา ค่ารักษาพยาบาล ที่สอดคล้องกับกฎหมายและเหมาะสมกับตำแหน่งภาระงาน กิจการสนับสนุนให้มีนโยบายการให้ความสำคัญคุ้มครองทางด้านสังคม สุขภาพ ความปลอดภัย และสภาพการทำงานแก่พนักงานทุกคน ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค เช่น กิจการมุ่งเน้นผลิตสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพและกำหนดราคาที่เหมาะสม ไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสังคม และกิจการเชื่อมั่นว่าการสื่อสารกับผู้บริโภคอย่างชัดเจนในเรื่องของคุณภาพ มาตรฐานของสินค้า ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น กิจการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสร้างชุมชนโดยรอบ การให้ข้อมูล การปรึกษาหารือ และตัดสินใจร่วมกันระหว่างชุมชน เพื่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ด้านนวัตกรรมและการเผยแพร่วัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น กิจการมีการนำความรู้ใหม่ๆ ไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับการตลาดเพื่อสร้างมูลค่าและมีการเชื่อมโยงความรู้เหล่านั้นกับเป้าหมายทางธุรกิจและวิถีชีวิตคนในชุมชน กิจการมีการสร้างค่านิยม วัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง อำนวยประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น

ผู้บริหารฝ่ายบัญชีธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมใน ด้านการเปิดเผยความเสี่ยงและความไม่แน่นอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมการประเมินความเสี่ยง เช่น มีการวิเคราะห์ความเสี่ยง สาเหตุที่มากระทบทั้งทางลบและทางบวก มีการประเมินความเสี่ยง มีการเปรียบเทียบระหว่างความเสี่ยงที่ได้จากการวิเคราะห์กับระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ กิจกรรมการพิจารณาปัจจัยด้านความเสี่ยงต่างๆ ด้าน จากสภาพแวดล้อมภายในและนอกองค์กรที่มีอิทธิพลต่อเป้าหมายองค์กร ด้านการด้อยค่าของสินทรัพย์ เช่น กิจกรรมการรายงานข้อมูลสำหรับสินทรัพย์แต่ละประเภท กิจกรรมการรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ และกิจกรรมการพิจารณาข้อบ่งชี้ของการด้อยค่าของสินทรัพย์ที่เกิดขึ้นแล้ว ด้านค่าเสียหายจากเบี้ยปรับเนื่องจากการละเมิดกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมการรับรู้ และปรับปรุงข้อมูลใหม่ๆ เกี่ยวกับ ข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมอย่างเสมอ ด้านการรายงานต้นทุนสิ่งแวดล้อมและหนี้สินสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมการจัดประเภทรายการของต้นทุนสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการแยกการที่ไม่รวมอยู่ในต้นทุนสิ่งแวดล้อม เช่น ค่าความเสียหายที่เกิดจากด้านสุขภาพของมนุษย์ และการสูญเสียระบบนิเวศน์ ด้านทางเลือกในการตีราคาต้นทุนสิ่งแวดล้อมเป็นทุน เช่น กิจกรรมการบันทึกต้นทุนที่เกี่ยวกับการผลิตที่ช่วยในการรักษาสีสิ่งแวดล้อมและลดต้นทุนการผลิตให้เป็นสินทรัพย์ เช่น รายจ่ายเกี่ยวกับบำบัดน้ำเสีย กิจกรรมการตีราคาต้นทุนสิ่งแวดล้อมหรือค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น ด้านการรับรู้ประมาณการต้นทุนสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมการรายงานรายละเอียดวิธีการใช้ประมาณการหนี้สินในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ค่าปรับจากการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ค่าชดเชยแก่นักลอบที่ได้รับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมกิจกรรมรับรู้รายการดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ผลกระทบความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้การรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมธุรกิจกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ ธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้การรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย จำนวน 614 ราย ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้บริหารฝ่ายบัญชี หรือผู้จัดการฝ่ายบัญชี หรือหัวหน้าฝ่ายบัญชี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยรวม เนื่องจาก ผู้บริหารฝ่ายบัญชีมุ่งเน้นกิจการมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างครบถ้วนและโปร่งใส มีการป้องกันไม่ให้เกิดข้อขัดแย้งในการดำเนินงานของกิจการ ให้ยึดหลักการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียอย่างตรงไปตรงมาและเท่าเทียมกัน ตลอดจนถึงมุ่งเน้นการรณรงค์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเล็งเห็นการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย มีความร่วมมือกับหน่วยงานหลักต่างๆ ที่ส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับ คณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน (2551) ที่ได้มีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติในการประกอบธุรกิจอย่างเป็นธรรม โดย 1) เลี่ยงการดำเนินการที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง มีการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญอย่างครบถ้วน ไม่ทำการสนับสนุนกิจกรรมที่มีลักษณะละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาหรือลิขสิทธิ์ 2) มีการส่งเสริมการค้าแบบเสรี หลีกเลี่ยงการมีพรรคพวกร่วมคิดในทางไม่ดี ควรจัดให้มีการบริหารจัดการป้องกันการจ่ายสินบน ป้องกันการทุจริต สามารถตรวจสอบได้ทันเวลา มีการแก้ไขปัญหอยางมีประสิทธิภาพ 3) มีการรณรงค์ให้คณะกรรมการ ผู้บริหาร ผู้ลงทุน พนักงานเล็งเห็นความสำคัญในการต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบ และยังสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมของ คณะกรรมการกลุ่มความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนามาตรฐานการเรียนการสอนและการวิจัยด้านบริหารธุรกิจแห่งประเทศไทย (2555) ที่ได้กำหนดไว้ดังนี้ 1) การดำเนินกิจการต่างๆ ต้องให้สอดคล้องกับกฎหมายและมีความร่วมมือกับภาครัฐมีการกำหนดขั้นตอนมาตรการป้องกันพฤติกรรมที่สื่อในทางไม่ดี 2) ส่งเสริม สนับสนุนให้พนักงานมีความตระหนัก เน้นความสำคัญของกฎหมาย มีการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรมต่อต้านการตลาดแบบผูกขาด 3) ความใส่ใจสังคม สิ่งแวดล้อมสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมมีผลกระทบเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยรวม เนื่องจาก ผู้บริหารฝ่ายบัญชีมุ่งเน้นให้กิจการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสร้างชุมชนในการให้ข้อมูล การปรึกษาหารือ ตัดสินใจร่วมกันระหว่างชุมชน เพื่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ เช่น จัดสรรทรัพยากร ด้านการจ้างแรงงานเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน สนับสนุนเงินทุน และยังมีส่วนร่วมกับชุมชนในการส่งเสริมให้มีการทำนุบำรุงรักษาสีละ วัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดี มีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติในการพัฒนาชุมชน และสังคม (คณะกรรมการกลุ่มความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนามาตรฐานการเรียนการสอนและการวิจัยด้าน

บริหารธุรกิจแห่งประเทศไทย, 2555) ประกอบไปด้วย 5 ด้าน 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม 2) สภาพแวดล้อม สุขภาพ ของคนในชุมชน 3) ศึกษา ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม ของชุมชน 4) มีการจ้างงานฝึกพัฒนาทักษะของลูกจ้าง 5) การลงทุนทางสังคมของผู้มีส่วนได้เสีย และยังสอดคล้องกับคณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน (2551) ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการพัฒนาชุมชนไว้ดังนี้

- 1) สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนการให้ข้อมูล (Information) การปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน (Consultation) และการตัดสินใจร่วมกัน (Collaborative Decision Making) โดยมีการกำหนดแนวทางวิธีการที่ดีที่สุด ให้เป็นที่ยอมรับจากคนในชุมชนมีการหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อมาแก้ไขปัญหาความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ร่วมตัดสินใจงานต่างๆ เพื่อให้องค์กรและชุมชนประสบความสำเร็จ คนในชุมชนต้องมีการอธิบายเหตุผลสื่อสารสิ่งที่ต้องการให้รับทราบ เพื่อที่จะช่วยกันพัฒนาปรับปรุงแก้ไขมีการปรึกษาหารือซึ่งกันและกันร่วมกันตัดสินใจ
- 2) การให้อำนาจกับคนในชุมชน (Empowerment) คนในชุมชนสามารถเสนอแนวความคิดเพื่อช่วยกันพัฒนา ขั้นตอนหรือกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติ ตรวจสอบ การใช้อำนาจ มีการประเมินผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนา กิจกรรมต้องมีความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ เพื่อที่จะทราบถึงข้อมูลเชิงลึก ความต้องการของชุมชน แล้วนำมาประเมินผลการพัฒนา
- 3) การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม และ จริยธรรม เป็นการแสดงออกของค่าความ นิยมบุคคล เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมและนำไปพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่ดีมีประสิทธิภาพ
- 4) การสร้างการจ้างงานและการพัฒนาทักษะช่วยลดความยากจน ของชุมชนได้เพราะคนในชุมชนมีรายได้ มีงานทำ พนักงานทำงานดี ก็ควรมีการส่งเสริมพัฒนาทักษะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
- 5) การดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดต้องมีกิจกรรมสนับสนุน เรื่องการดูแลสุขภาพให้มีความสุขให้พ้นจากภัยที่จะมาคุกคาม มีการส่งเสริมสุขภาพ มีการบริการสาธารณะเพื่อดูแลสุขภาพ
- 6) การลงทุนทางสังคมการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ต้องมีการจัดสรรทรัพยากรไม่ว่าจะด้านการจ้างแรงงาน เงินทุน คุณภาพชีวิต ให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และยังสอดคล้องกับ ธิติมา ทองสม และ วิโรจน์ เจริญลักษณ์ (2557) ภาพรวมของการดำเนินกิจกรรม ดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมาก ภาพลักษณ์ของโรงงานยาสูบอยู่ในระดับปานกลาง และทัศนคติการบริโภคยาสูบอยู่ในระดับสูง ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมทุกด้านมีความสัมพันธ์เล็กน้อยกับภาพลักษณ์ของโรงงานยาสูบทัศนคติการบริโภคยาสูบ

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมมีผลกระทบเชิงลบกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยรวม ซึ่งอาจเกิดจากกฎระเบียบเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานที่มี

การบังคับให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดมากขึ้นไปอาจส่งผลให้เกิดความอ่อนไหวต่อความรู้สึกของสังคมหรือบุคคลได้ ดังนั้นจึงส่งผลให้ธุรกิจไม่ต้องการที่จะเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมต่อสาธารณชนเกี่ยวกับเรื่องของสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Steven & Blader et al., (2013) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า บุคคลที่สามตัดสินความยุติธรรมและปฏิกิริยาจะลำเอียงโดยทัศนคติของพวกเขาที่มีต่อผู้รับการตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอารมณ์ของทัศนคติเป็นที่โดดเด่น และยังสอดคล้องกับ Stephen, Hongwei & Kamel (2015) ที่ได้ศึกษาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานประจำในองค์กรและความพยายามสร้างสรรค์ค่านิยมของผลกระทบต่อความสามารถขององค์กร ผลการศึกษาพบว่าผลกระทบต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในการสร้างสรรค์ของพนักงานขึ้นอยู่กับความสามารถของบริษัท ความเชี่ยวชาญในการผลิต การส่งมอบผลิตภัณฑ์ ความสามารถขององค์กรไม่เพียงพอมีผลต่อการทำงานของพนักงานประจำ การเกิดความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานและยังส่งผลกระทบต่อวิธีการที่พนักงานตอบสนองต่อความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Catriona & Nicholas (2012) สถาบันการสอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสกอตแลนด์มีการแสดงให้เห็นถึงหลายแง่มุมในการตรวจสอบในแง่ของสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ให้มีการเพิ่มความเข้าใจในเรื่องธรรมชาติของความเป็นมืออาชีพนักบัญชี แต่งานวิจัยยังคงมีข้อบกพร่องที่ยังคงเหลืออยู่เกี่ยวกับความสนใจของประชาชนอย่างต่อเนื่องที่จะยอมรับในตัวบุคคลของการเป็นมืออาชีพ

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยรวม ซึ่งอาจเกิดจากกิจการมีการมุ่งเน้นกำหนดแนวทางที่เคร่งครัดเกินไปขององค์กร และยังคงมุ่งเน้นในส่วนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงอาจทำให้เกิดการควบคุมในด้านการจัดระบบให้มีความโปร่งใส เท่าเทียมกัน มีประสิทธิภาพสามารถตรวจสอบได้จึงเป็นการมุ่งเน้นในด้านของการปฏิบัติตามมากกว่าที่กิจการมีการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chong et al., (2004) ที่พบว่า การกำกับดูแลและการประเมินมูลค่าทางการตลาดมีความเข้มข้นสูงที่ควบคุมไม่ได้ของผู้ถือหุ้นและการออกหุ้นให้กับนักลงทุนต่างประเทศทำให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อการประเมินมูลค่าทางการตลาดแต่ในขณะที่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่หรือประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่เป็นรัฐบาล ทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบ และยังสอดคล้องกับ Diego (2016) ที่กล่าวไว้ว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีอาจจะไม่เพียงพอที่จะอธิบายถึงนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าคุณภาพของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศส่งผลกระทบต่อนโยบายการประกันสุขภาพและแสดงให้เห็นว่า

โยบายความร่วมมือในระดับรัฐบาลเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการดำเนินนโยบายทางสังคมที่ซับซ้อนและความร่วมมือหลายระดับ สามารถมีผลประโยชน์แม้ในขณะที่สถาบันประชาธิปไตยในท้องถิ่นมีความอ่อนแอและยังสอดคล้องกับ Corrine (2016) กล่าวว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีและเจตจำนงของการเมืองที่แข็งแกร่งมีไม่เพียงพอสำหรับการทำความเข้าใจของความต้องการสำหรับสิ่งที่จะเปลี่ยนแปลง

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ด้านนวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยรวม ซึ่งอาจเกิดจากนวัตกรรมของกิจการที่มีอยู่ยังไม่ตอบสนองสิ่งที่มีอยู่ให้มีการพัฒนาที่มากขึ้น ดังผลความคิดเห็นด้านนวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวมของค่าเฉลี่ยน้อยกว่าแต่ละด้าน ดังนั้นแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมที่องค์กรมีอยู่นั้นยังไม่มีการตอบสนองที่เห็นได้ชัด จึงไม่ส่งผลให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่เกี่ยวกับการรายงานด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่าประเด็นที่ส่งผลให้มีการพัฒนานวัตกรรมนั้นเกิดจากปัจจัยต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dayuan et al., (2017) ถ้าไรของบริษัทมีผลเชิงบวกกับผลกระทบต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมผลิตภัณฑ์สีเขียว นอกจากนี้ถ้าไรของบริษัทมีผลเชิงบวกกับความสัมพันธ์ระหว่างความถูกต้องตามกฎหมายและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สีเขียว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Juan et al., (2016) พบว่าบริษัทใช้ผลนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนความสำเร็จทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นเพียงการใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพของความสำเร็จทางเศรษฐกิจที่จะได้รับผลการดำเนินงานที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผลลัพธ์ของงานวิจัยนี้พบว่ามิติของความรับผิดชอบต่อสังคมในมิติของด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค และด้านนวัตกรรมและการเผยแพร่ นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม ยังไม่ได้รับการสนับสนุน ผลการวิจัยนี้ยังอาจต้องการทดสอบเพิ่มเติมในมิติดังกล่าว ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตอาจจะต้องมีการพิจารณาถึงมิติการกำกับดูแลกิจการหรือด้านนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นการทดสอบอีกครั้งหนึ่งเมื่อเวลาเกิดการเปลี่ยนแปลงไปหรือสภาพแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนั้นงานวิจัยอนาคตยังสามารถหามิติความรับผิดชอบต่อสังคมในมุมมองอื่นๆ เพื่อเป็นการทดสอบถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมต่อไป

รายการอ้างอิง

- เกียรติสุดา สุขเวทย์เวหน. (2541). การหาคุณภาพเครื่องมือในวิจัยการศึกษา เชียงใหม่
ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
กรกริช วัฒนาเลขาวงศ์. (2553). ความคิดเห็นของนักบัญชีที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลการ
บัญชีสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์
สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). รายชื่อผู้ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย.
[Online] Available HTTP: https://app.tisi.go.th/syscer/14000_t.html. [2559,
พฤษภาคม 4].
- กฤษณ์ท แสนทวี. (2553). ความคาดหวังของประชาชนต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของ
องค์กรธุรกิจ. วิทยานิพนธ์ สาขาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
คณะกรรมการกลุ่มความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนามาตรฐานการเรียนการสอนและ
การวิจัยด้านบริหารธุรกิจแห่งประเทศไทย. (2555). แนวทางความรับผิดชอบต่อ
สังคมของกิจการ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : เมจิกเพรส.
- คณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน. (2551).
เข็มทิศธุรกิจเพื่อสังคม Corporate Social Responsibility Guldellnos. (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอคอนพริ้นติ้ง.
- จิตติมาทองสม และ วิโรจน์เจษฎาสิทธิ์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรม
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานยาสูบ ภาพลักษณ์ของโรงงานยาสูบ
และทัศนคติการบริโภคยาสูบ. วารสารวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
9 (1) : 1-23.
- ธีรพร ทองชะโชค และ อาคม ใจแก้ว. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อ
สังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสาร
วิทยาการจัดการ. ปรัชญาคุษภูมิบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 30 (1) : 23-51.
- ธีรพร ทองชะโชค. (2556). ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย ปรัชญาคุษภูมิบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และ ศิลปพร ศรีจันทพร. (2554). ทฤษฎีการบัญชี. (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพฯ : ทีพีเอ็น เพรส.
- นภาพร ชันธนภา และ ศานิต ด่านสมสิด. (2547). จริยธรรมและสภาวะแวดล้อมทางธุรกิจ
Ethics and business environments. กรุงเทพฯ : ท็อป.

- มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม. (2559). 30 คดีดัง คดีสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. [Online] Available HTTP: <http://www.enlawfoundation.org/newweb/?p=2362>. [2559, กุมภาพันธ์ 4].
- ศิลปพร ศรีจันทร์เพชร. (2552). การบัญชีสิ่งแวดล้อม. วารสารวิชาชีพบัญชี. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 5 (12) : 21-24.
- สถาบันไทยพัฒน์ มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์. (2559). **CSR คืออะไร**. [Online] Available HTTP: <http://www.thaicr.com>. [2559, มีนาคม 5].
- อิสริย์ โชวีวัฒนา. (2553). บทบาทนักบัญชี : การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม. บทความสัมภาษณ์พิเศษ. คณะบัญชีมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. วารสารกรมบัญชีกลาง. 51 (3) : 47-51.
- Aaker, D. A., V. Kumar, and G. S. Day. (2001). **Marketing Research**. New York : John Wiley and Sons.
- Archie B Carroll. (1998). The four faces of corporate citizenship. **Business and society review**. 100 (1) : 1-7
- Barnard, C. I. (1938). **The functions of the executive**. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Black, K. (2006). **Business statistics for contemporary decision making**. 4th ed. NY : John Wiley & Johnson.
- Catriona P., & Nicholas J. P. (2012). Whose rights? Professional discipline and the incorporation of a (human) rights framework: The case of ICAS. **Critical Perspectives on Accounting**. 23(1) : 17-35
- Chan, M, C., Watson, J., & Woodliff, D., (2014). Corporate Governance Quality and CSR Disclosures. Springer. **Journal of business Ethics**. 125(1) : 59-73.
- Chong-En B., Qiao L., Joe L., Frank M. S., & Junxi Z. (2004). Corporate governance and market valuation in China. **Journal of Comparative Economics**. 32(4) : 599–616
- Corrine C. (2016). Good governance and strong political will: Are they enough for transformation?. **Land Use Policy**. 58(15) : 545-556
- Dayuan Li, Mi Zheng, Cuicui Cao, Xiaohong Chen, Shenggang Ren, & Min Huang (2017). The impact of legitimacy pressure and corporate profitability on green innovation: Evidence from China top 100. **Journal of Cleaner Production**. 141 : 41-49

- Diego F. (2016). Beyond “Good Governance”: The Multi-level Politics of Health Insurance for the Poor in Indonesia. **World Development**. 87 : 291-306
- Friedman, A. L., & Miles, S. (2006). **Stakeholders: Theory and practice**. New York, NY: Oxford University Press.
- Googins, Bradley K., Philip H. Mirvis, and Steven A. Rochlin. (2007). **Beyond "good company": next generation corporate citizenship**. New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Juan G. C. N., Carmelo R., Eduardo G. M., & Anthony K.P. W. (2016). Linking social and economic responsibilities with financial performance: The role of innovation. **European Management Journal**. 34(5) : 530-539
- Maria, J. Masanet – Llodra. (2006). Environmental Management Accounting : A Case study Research on Innovative strategy springer. **Journal of business Ethics**. 68(1) : 393-408.
- Post, J. E., Lawrence, A. T., & Weber, J. (2002). **Business and society: Corporate strategy, public policy, ethics**. Boston, MA: McGraw-Hil.
- Simmons, J. (2004). Managing in the post-managerialist era: Towards socially responsible corporate governance. **Management Decision**, 42 (3/4), 601-611.
- Stephen, B., Hongwei , H., & Kamel, M. (2015). Corporate Social Responsibility, Employee Organizational Identification, and Creative Effort : The Moderating Impact of Corporate Ability. **Group & Organization Management**. ISSN: 1059-6011. 40(3) : 323-352.
- Steven L. B., Batia M. W., Marion F., & Sara L. W. S. (2013). Fairness lies in the heart of the beholder: How the social emotions of third parties influence reactions to injustice. **Organizational Behavior and Human Decision Processes**. 121(1) : 62-80